

Bałtyk jest w Polsce

Bałtyk jest w Europie

Wygraj i daj wygrać środowisku

Programy rolnośrodowiskowe czekają!

I. Mamy problem z brudną wodą!

Człowiek zanieczyszcza gleby i wody, m.in. proszkami do prania, ściekami komunalnymi oraz nawozami. Pisząc „wody”, myślimy o wodach powierzchniowych: jeziorach i rzekach oraz o Bałtyku, do którego spływają zanieczyszczenia z całego kraju poprzez Wisłę i Odrę.

Warto przypomnieć, że **Bałtyk** jest wyjątkowym morzem w skali świata, jednym z najmłodszych mórz na Ziemi. Obecnie wykształcony ekosystem ma zaledwie 3 tys. lat. Bałtyk jest morzem płytkim oraz ma stosunkowo niewielką objętość. Woda w Bałtyku jest przeciętnie trzy razy mniej słona niż w oceanach. Stosunkowo małe jest zróżnicowanie gatunkowe. Żyje tu kilka gatunków specyficznych, nieposiadających swoich odpowiedników w innych ekosystemach. Odświeżające dopływy słonych wód z oceanu są dosyć rzadkie. Dostają się do Bałtyku poprzez Cieśniny Duńskie. Morze podlega słabemu oddziaływaniu słońca. W ciągu roku wiele jest w tym rejonie krótkich dni, długie są natomiast okresy zachmurzeń. Przez długi czas morze pokryte jest lodem. Wszystkie te czynniki mają wpływ na podwyższoną wrażliwość Bałtyku na zmiany.

Na terenach zlewni Bałtyku mieszka 80 mln ludzi. Z całego tego obszaru z wodami rzek niesione są zanieczyszczenia, m.in. azot i fosfor. Skutkiem jest eutrofizacja morskich wód (proces nadmiernego użyźnienia). Następuje przyrost masy glonów, coraz częściej zdarzają się zakwity toksycznych gatunków sinic. Giną glony pożyteczne, ważne dla rozrodu ryb, np. morskich. Wszystko to przyczynia się do zaniku cennych siedlisk, zmniejszenia dotychczasowych zasobów rybnych Bałtyku. Równowaga ekosystemu jest trwale zakłócona.

Nie tylko ekosystem Bałtyku jest zagrożony, także człowiek i jego zdrowie, poprzez skażenie źródeł wody pitnej. W skrajnym wypadku obecność azotanów i azotynów w wodzie, przekształcających się w rakotwórcze nitrozaminy w układzie pokarmowym, prowadzi do groźnych chorób. Szczególnie groźne jest to na wsi, która nadal korzysta z płytkich ujęć wody i studni.

Ponieważ wszyscy chcemy być zdrowi, mieć czyste rzeki i morze, musimy zmniejszać skutki naszego negatywnego oddziaływania.

II. Pakiety i warianty

W Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 przewidziane są programy rolnośrodowiskowe. Premiuje one finansowo przyjazne dla zdrowia, wody i gleby działania rolników. Dwa pakiety przyczyniają się bezpośrednio do ochrony wód powierzchniowych, w tym Bałtyku. Chcemy Państwa z nimi zapoznać i zachęcić do działania.

Pakiet 8. Ochrona gleb i wód

Cel: Odpowiednie użytkowanie gleb i ochrona wód.

Dlaczego rolnicy mają się tym zajmować?

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi:

Głównym źródłem zanieczyszczenia wód pochodzenia rolniczego są składniki pokarmowe (azot, fosfor) dostarczane w nawozach naturalnych i mineralnych, pozostałości chemicznych środków ochrony roślin oraz innych substancji toksycznych, w tym metali ciężkich, oraz organiczne i nieorganiczne cząstki gleby. Generalnie, zanieczyszczenia wód azotanami pochodzenia rolniczego występują w regionach o dużej koncentracji produkcji zwierzęcej oraz intensywnej produkcji roślinnej, w tym w regionach warzywniczo-sadowniczych, gdzie stosuje się duże dawki nawozów i środków ochrony roślin. Utrzymywanie roślinności na gruntach ornych, w formie zasiewu jednogatunkowego lub mieszanek kilku gatunków roślin, w okresach między dwoma plonami głównymi, zapobiega zanieczyszczaniu wód oraz erozji. Wpływa również na strukturalne zróżnicowanie różno-

rodności biologicznej w krajobrazie wiejskim poprzez stwarzanie środowiska życiowego dla różnorodnej flory i fauny, a także stanowi dodatkowe źródło paszy dla zwierząt.

W pakiecie tym mamy 3 warianty:

Wariant 8.1. Wsiewki poplonowe;

Wariant 8.2. Międzyplon ozimy;

Wariant 8.3. Międzyplon ścierniskowy.

Wariant 8.1. Wsiewki poplonowe

Rolnik jest tu zachęcany płatnością rolnośrodowiskową w wysokości 330 zł/ha.

Definicja. Wsiewki poplonowe są to rośliny wsiane wiosną w rosnącą roślinę ozimą (najczęściej zboże) lub razem z siewem roślin jarych.

Wymogi wariantu 8.1.:

- ▶ wsiewanie roślin (wsiewka) w rosnące rośliny ozime lub razem z siewem roślin jarych i utrzymanie ich przez okres zimy;
- ▶ sprzątnięcie słomy z całego pola po żniwach;
- ▶ zabiegi agrotechniczne można wznowić w terminie od 1 marca;
- ▶ dopuszczalny wypas;
- ▶ biomasa wsiewki poplonowej powinna być przyorana, z wyjątkiem uprawy gleby w systemie bezorkowym;
- ▶ wsiewki poplonowe można stosować przemiennie na różnych działkach rolnych w ciągu 5 lat;
- ▶ niestosowanie ścieków i osadów ściekowych na wsiewkę.

Wariant 8.2. Międzyplon ozimy

Rolnik otrzymuje tu płatność rolnośrodowiskową w wysokości **420 zł/ha**.

Definicja. Międzyplon ozimy jest wysiewany po zbiorze późno dojrzewających zbóż (pszenica, pszenżyto, owies). Ze względu na warunki siedliskowe (gleba, klimat) uprawa międzyplonów ozimych daje największe korzyści w regionach o wczesnie rozpoczynającej się wegetacji. Zapewnia to uzyskanie większego plonu biomasy. Istnieje możliwość uprawy międzyplonu w międzyrzędziach chmielnika, zakładając, że na plantacji chmielu o powierzchni 1 ha powierzchnia zajęta pod międzyplon wynosi 67%. Wiąże się to z przyznaniem w takiej proporcji płatności rolnośrodowiskowej na dany hektar.

Wymogi wariantu 8.2.:

- ▶ siew roślin poplonowych (rośliny ozime) należy wykonać do końca września;
- ▶ stosowanie pod międzyplon tylko nawozów naturalnych;
- ▶ niestosowanie ścieków i osadów ściekowych na międzyplon;
- ▶ biomasa roślin poplonowych powinna być przyorana, z wyjątkiem uprawy gleby w systemie bezorkowym, możliwość koszenia lub spasania biomasy roślin poplonowych wiosną;
- ▶ zabiegi agrotechniczne można wznowić w terminie od 1 marca;
- ▶ międzyplony poplonowe można stosować przemienicznie na różnych działkach rolnych w ciągu 5 lat.

Wariant 8.3. Międzyplon ścierniskowy

Rolnik otrzymuje tu płatność rolnośrodowiskową w wysokości **420 zł/ha**.

Definicja. Siew międzyplonu ścierniskowego następuje natychmiast po zbiorze plonu głównego (np. żyta, jęczmienia) na początku sierpnia. Zasiew może być jednogatunkowy lub wielogatunkowy (mieszany). Biomasa międzyplonowa pozostawia na zimę okrywą ochronną (tzw. mulcz). Istnieje możliwość uprawy międzyplonu w międzyrzędziach chmielnika, zakładając, że na plantacji chmielu o powierzchni 1 ha, powierzchnia zajęta pod międzyplon wynosi 67%. Wiąże się to z przyznaniem w takiej proporcji płatności rolnośrodowiskowej na dany hektar.

Wymogi wariantu 8.3.:

- ▶ siew roślin poplonowych (rośliny jare) należy wykonać do końca września;
- ▶ stosowanie pod międzyplon tylko nawozów naturalnych;
- ▶ niestosowanie ścieków i osadów ściekowych na międzyplon;
- ▶ biomasa roślin poplonowych powinna być przyorana, z wyjątkiem uprawy gleby w systemie bezorkowym, możliwość spasania biomasy roślin poplonowych jesienią;

- ▶ zabiegi agrotechniczne można wznowić w terminie od 1 marca;
- ▶ międzyplony poplonowe można stosować przemienicznie na różnych działkach rolnych w ciągu 5 lat.

Pakiet 9. Strefy buforowe

Cel: odpowiednie użytkowanie gleb i ochrona wód.

Opis: Działanie polega na utrzymaniu istniejących stref buforowych i miedz śródpolnych, które tworzą podłużne pasy roślinności mające na celu ograniczenie zanieczyszczenia wód, zmniejszenie erozji oraz zwiększenie różnorodności biologicznej.

W pakiecie tym mamy 4 warianty:

Wariant 9.1.

Utrzymanie 2-metrowych stref buforowych;

Wariant 9.2.

Utrzymanie 5-metrowych stref buforowych;

Wariant 9.3.

Utrzymanie 2-metrowych miedz śródpolnych;

Wariant 9.4.

Utrzymanie 5-metrowych miedz śródpolnych;

Wariant 9.1. i 9.2. Utrzymanie 2- lub 5-metrowych stref buforowych.

Definicja. Strefy buforowe to 2- lub 5-metrowe (w najwęższym miejscu) podłużne pasy roślinności występujące wzdłuż cieków, małych zbiorników wodnych, strumieni, stawów, źródełek ograniczające zanieczyszczenie wód. Szerokość strefy liczona jest od brzegu cieku lub zbiornika wodnego.

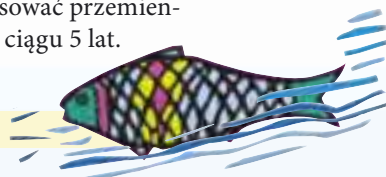
Wymogi wariantu 9.1. i 9.2.:

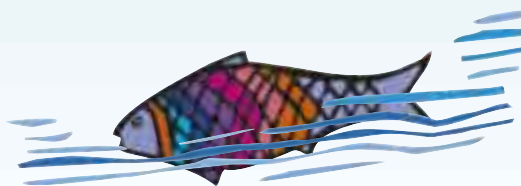
- ▶ utrzymanie strefy buforowej o szerokości 2 metrów lub 5 metrów;
- ▶ wykaszanie raz w roku lub co dwa lata, z zachowaniem istniejących drzew i krzewów, najpóźniej do 30 września;
- ▶ zakaz stosowania nawozów i środków ochrony roślin;
- ▶ usunięcie biomasy w ciągu 2 tygodni od skoszenia.

Wysokość płatności rolnośrodowiskowej – **2243 zł/ha**.

Wysokość płatności rolnośrodowiskowej dla strefy buforowej 2-metrowej – **44 zł/100 mb** (mb – metrów bieżących).

Wysokość płatności rolnośrodowiskowej dla strefy buforowej 5-metrowej – **110 zł/100 mb**.

Wariant 9.3. lub 9.4. Utrzymanie 2- lub 5-metrowych miedz śródpolnych

Definicja. Miedze śródpolne to 2- lub 5-metrowe (w największym miejscu) podłużne pasy roślinności, w tym żywopłoty, występujące w obrębie dużych pól, wzdłuż linii lasu lub na obrzeżach wąwozów i skarp.

Wymogi wariantu 9.3. i 9.4.:

- ▶ utrzymanie miedzy śródpolnej o szerokości 2 metrów lub 5 metrów;
- ▶ wykaszanie raz w roku, najpóźniej do 30 września, zachowując istniejące drzewa i krzewy (w przypadku żywopłotów – pielęgnacja);
- ▶ zakaz stosowania nawozów i środków ochrony roślin.

Wysokość płatności rolnośrodowiskowej – **2033 zł/ha.**

Płatność rolnośrodowiskowa dla miedzy śródpolnej 2-metrowej – **40 zł /100 mb.**

Płatność rolnośrodowiskowa dla miedzy śródpolnej 5-metrowej – **100 zł/100 mb.**

Wymogi wspólne dla Pakietów 8. i 9.

Na terenie całego gospodarstwa objętego programem rolnośrodowiskowym istnieje obowiązek zachowania powierzchni trwałych użytków zielonych i elementów krajobrazu nieużytkowanych rolniczo (oczka wodne, zadrzewienia, zakrzewienia, torfowiska, skarpy, wąwozy i inne).

III. Przykłady

1. Rowy melioracyjne i strumyki na terenie gospodarstwa mają łączną długość 1 km. Planujemy i pozostawiamy strefy buforowe 5-metrowe po obu stronach tych cieków, daje to razem $2 \times 1000 \text{ m} = 2000$ metrów bieżących (mb). Roczna płatność z pakietu 9. daje nam $2000 \text{ m} \times 110 \text{ zł}/100 \text{ mb} = \mathbf{2200 \text{ zł}}$.
2. Wsiewki poplonowe: w przykładowym gospodarstwie 15-hektarowym możemy z korzyścią dla ochrony wód, struktury gleby i naszego portfela wsiąć poplon na 1/3 powierzchni tj. 5 ha. Otrzymujemy za to, po dotrzymaniu w/w zobowiązań, płatność w wysokości $5 \text{ ha} \times 330 \text{ zł}/\text{ha} = \mathbf{1650 \text{ zł}}$.

Przelicz to u siebie!

Wygraj finansowo i daj wygrać środowisku!

UWAGA:

Aby złożyć wniosek rolnośrodowiskowy obejmujący pakiety ochrony gleb i wód i/lub stref buforowych (ewentualnie także inne pakiety), musisz skontaktować się z doradcą rolnośrodowiskowym. Pytaj o niego w twoim Ośrodku Doradztwa Rolniczego lub Oddziale Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Więcej informacji na stronie:

www.minrol.gov.pl

Przygotowało:

Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia
50-134 Wrocław, ul. Białokórnicza 26
tel./fax +48 71 344 22 64
e-mail: info-ekounia@eko.org.pl
www.eko-unia.org.pl

Partnerzy projektu:

The Fisheries Secretariat i Fundacja Nasza Ziemia

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego, a także budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych.

Wyprodukowano na papierze z makulatury

Wrocław, marzec 2009r.